

ਅੱਠਵਾਂ ਪ੍ਰਣਿਧੀ ਨਾਮਕ ਅਧਿਐਨ

ਸ੍ਰਮਣ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਤੋਂ ਸੁਣੇ ਆਚਾਰ ਪ੍ਰਣਿਧੀ ਨਾਉ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਆਰਿਆ ਸੁਧਰਮਾ ਸਵਾਮੀ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਆਰਿਆ ਜੰਬੂ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਆਚਾਰ ਪ੍ਰਣਿਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਾਰ ਸੁਣੋ। ਉਸ ਆਚਾਰ ਨਿਧੀ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਜਾਣ ਕੇ, ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਮਾਨ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ॥੧॥

ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਪਾਣੀ, ਅੱਗ, ਹਵਾ, ਮੁਲ ਤੋਂ ਬੀਜ ਤਕ ਤਿਨਕੇ, ਦਰਖਤ ਅਤੇ ਦੋ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤਰੱਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜੋ ਜੀਵ (ਚੇਤਨਾ) ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿੱਚ ਜੀਵ ਹੈ “ਅਜਿਹਾ ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਂਵੀਰ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਰਣ ਤੋਂ ਭਿਖਸੂ ਮਨ, ਬਚਨ ਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਆਦਿ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੰਜਮੀ ਜਾਂ ਸੰਯਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ॥੨-੩॥

ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਮੁਨੀ ਸੁਧ ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਤਰੇੜ, ਸਿਲ, ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ, ਜੋ ਸਚਿਤ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਿਨ ਯੋਗ ਨਾਲ ਨਾਂ ਛੇਦਨ ਕਰੇ ਨਾਂ ਭੇਦਨ ਕਰੇ, ਨਾਂ ਕੁਰੇਦੇ। ॥੪॥

ਮੁਨੀ ਸਚਿਤ ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਸਚਿਤ ਕਣ ਵਾਲੇ ਆਸਨ ਤੇ ਨਾਂ ਬੈਠੋ ਪਰ ਜੋ ਅਚਿਤ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਆਸਨ ਹੈ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਆਸਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ, ਪ੍ਰਮਾਜਨ (ਸਾਡ) ਕਰਕੇ ਬੈਠੋ। ॥੫॥

ਮੁਨੀ ਸਤਿਦੋਕ ਜਲ, ਕੱਚਾ ਬਰਸਾਤ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਐਲੇ, ਬਰਫ ਦੇ ਸਚਿਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ ਪਰ ਗਰਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਬਲਿਆ ਪਾਣੀ ਜੋ ਅਚਿਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ॥੬॥

ਸਚਿਤ ਜਲ ਨਾਲ (ਭਿੱਜੇ ਵਸਤਰ) ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਾ ਪੁੰਜੇ ਅਤੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਮਲੇ। ਅਜਿਹੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਿੱਜੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਸਪਰਸ਼ ਕਰੋ। ॥੨॥

ਭਿੱਜੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨਾਲ ਉਪਾਸਰੇ ਤੇ ਆਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਸੁਕ ਜਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਭਿੱਜੇ ਕਪੱਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇ। ਸੁਕ ਜਾਣ ਤੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਗਾਵੇ।

ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਲਾ ਦੇ, ਅੰਗਾਰੇ, ਅੱਗ, ਲੋਹੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ, ਜਵਾਲਾ ਵਾਲੀ ਅੱਗ, ਜਲਦੀ ਲਕੱਝ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਾ ਖੁਦ ਵਾਲੇ, ਨਾ ਛੁਟੇ ਨਾ ਬੁਝਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅੱਗ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ। ॥੮॥

ਗਰਮੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮੁਨੀ ਤਾੜ ਪਤੱਰ, ਕਮਲ ਦੇ ਪੱਤ, ਦਰਖਤ ਦੀ ਸਾਖ, ਮੇਰ ਪਿਛੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਹਵਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਬਾਹਰ ਦੇ ਹੋਰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਯੋਗ ਪਦਾਰਥ ਵੀ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਵਾ ਨਾ ਕਰੋ। ॥੯॥

ਮੁਨੀ ਤਿਨਕੇ, ਘਾਹ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਫਲ ਅਤੇ ਮੁਲ ਦਾ ਆਪ ਛੇਦਨ ਭੇਦਨ ਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੱਚੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਲੈ ਆਵੋ। ॥੧੦॥

ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਖੜੇ ਰਹਿਨ ਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਦਾ (ਸਪਰਸ਼) ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹੇ ਬਨ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਬੀਜ, ਹਰੀ ਬਨਸਪਤੀ, ਉਦਿਕ (ਪਾਣੀ) ਉਤੰਗ ਕੁਕਰਮੁਤਾ ਜਾਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀ ਖੁਡ ਜਾਂ ਪਨਕ ਬਨਸਪਤੀ (ਹਰੀ ਕਾਈ) ਤੇ ਉਪੱਰ ਖੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ॥੧੧॥

ਮੁਨੀ ਬਚਨ ਤੇ ਕਾਈਆਂ ਜਾਂ ਹਰ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨ ਤੋਂ ਅੰਦਰਲੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਤਰੱਸ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਨਾਂ ਕਰੋ। ਸਭ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਕੇ, ਨਿਰਵੇਦ

ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਅਹਿੰਸਾ ਵਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਦਿਨ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੀ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਵੇਖੋ । ॥੧੨॥

ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਠ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸੁਖਮ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਮ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਮੁਨੀ ਬਨਦਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਮ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਬੈਠਣਾ, ਉੱਠਣਾ, ਖੜੇ ਹੋਣਾ, ਸੋਣਾ ਆਦਿ ਕ੍ਰਿਆ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲਦੀ ਹੈ
॥੧੩॥

ਇਹ ਅੱਠ ਸੁਖਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ।

ਸੰਜਮੀ ਮੁਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਮੇਧਾਵੀ, ਅਚਾਰਿਆ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

(੧) ਸਨੇਹ ਸੁਖਮ (ਹਿਮਕਣ) (੨) ਪੁਸ਼ਨ ਸੁਖਮ-ਬੜ ਆਦਿ ਦੇ ਡਲ (੩)
ਪ੍ਰਾਣੀ ਸੁਖਮ-ਚਲਨ ਤੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ (੪) ਉਤਿਗ ਸੁਖਮ-ਕੀੜੀਆਂ ਦੇ ਨਗਰ
ਵਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਕੀੜੀਆਂ ਆਦਿ ਰਹਿਨ ਦੀ ਖੁਡ (੫) ਪਨਕ ਸੁਖਮ-ਪੰਜ ਰੰਗ ਦੀ
ਕਾਈ (੬) ਬੀਜ ਸੁਖਮ ਮਧੂ (੭) ਹਰਿਤ ਸੁਖਮ ਫੇਰਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਰੰਗ
ਵਾਲੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦੇ ਜੀਵ (੮) ਸ਼ਾਲ ਆਦਿ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਰਹਿਨ ਵਾਲੇ
ਕਨੀਕਾ ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਦੇ ਸੁਖਮ ਅੰਡੇ । ॥੧੪-੧੫॥

ਸਭ ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਗ ਵਵੇਸ਼ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮੁਨੀ ਉਪਰੋਕਤ ੯ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਕੇ ਅਪ੍ਰਮਾਦ ਭਾਵਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ।
॥੧੬॥

ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੇ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿ ਲੇਖਨਾ (ਤਾੜ ਪੁੰਜ) ਕੇ ਸਮੇਂ ਵਸਤਰ
ਪਾਤਰ, ਕੰਬਲ, ਉਪਾਸਰੇ, ਸੰਥਡਿਲ (ਮਲ ਮੁਤਰ ਤਿਆਗ ਭੂਮੀ) ਫੱਟਾ ਅਤੇ

ਆਦਿ ਆਸਨ ਦੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਦਸੇ ਤਰੀਕੇ ਪ੍ਰਤਿਲੇਖਨਾ ਕਰਕੇ, ਅਹਿੰਸਾ ਧਰਮ
ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ॥੧੭॥

ਮੁਨੀ ਭੂਮੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਲੇਖਨ ਕਰਕੇ, ਜਿੱਥੇ ਮਲ ਮੂਤਰ ਤਿਆਗ ਯੋਗ ਰਹਿਤ
ਭੂਮੀ ਹੋਵੇ ਉੱਥੇ ਟੱਟੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ, ਕੱਢ, ਕੰਨ ਅਤੇ ਨੱਕ ਦੀ ਮੈਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਟਣ
ਯੋਗ, ਪਦਾਰਥ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸਾਧੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰੋ। ॥੧੮॥

ਭੋਜਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ
ਮੁਨੀ, ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਖੜਾ ਹੋਵੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਘਟ ਬੋਲੇ, ਭੋਜਨ-ਪਾਣੀ ਦੇਣ
ਵਾਲੀ ਇਸਤਰੀ ਪ੍ਰਤਿ ਮਨ ਨੂੰ ਨਾ ਲਾਵੇ। ਰੂਪ ਰੰਗ ਨਾ ਵੇਖੋ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਜਮ
ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰੋ। ॥੧੯॥

ਗਿਆਨ-ਦਰਸਨ ਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਧਾਰਕ ਮੁਨੀ ਆਪਣੇ ਠਿਕਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ
ਗਏ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਠਿਕਾਨੇ ਤੇ ਕੰਨਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸੁਣਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਸਭ
ਕੁਝ ਅਹਿਤਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨਾ ਆਖੋ। ॥੨੦॥

ਮੁਨੀ ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਜੋ ਵੀ ਪਰ ਉਪਘਾਤੀ ਹਿੰਸਾ ਹੋਵੇ
ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਂ ਆਖੋ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਨਾਂ ਕਰੋ।
॥੨੧॥

ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੁਛਣ ਜਾਂ ਨਾਂ ਪੁਛਣ ਤੇ ਮੁਨੀ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਇਹ ਨਾ ਆਖੋ “ਇਹ
ਭੋਜਨ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਰਸ ਰਹਿਤ ਖਰਾਬ ਭੋਜਨ ਮਿਲਣ ਤੇ ਇਹ ਨਾਂ
ਆਖੋ” ਇਹ ਰਸ ਰਹਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਖਰਾਬ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸ ਅਤੇ ਰਸ ਰਹਿਤ ਦੋਹਾਂ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਨਾਂ ਸੋਚੋ “ਇਹ ਭੋਜਨ ਨਾਂ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ
ਜਾਂ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੁਰਾ ਹੈ ਦਾਨੀ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੁਰਾ ਹੈ”। ॥੨੨॥

ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਤਿ ਲਗਾਵ ਰਖ ਕੇ ਅਸੀਰਾਂ ਜਾਂ ਖਾਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਾ ਜਾਵੋ। ਪਹ
ਚੁਪ ਕਰ ਕੇ ਸਭ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਵੋ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਥੋੜਾ-ਥੋੜਾ ਭੋਜਨ

ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੇ ਅਪ੍ਰਾਸੁਕ, ਕ੍ਰਿਤ, ਉਦੇਸਿਕ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ ਭੋਜਨ, ਜੇ
ਪ੍ਰਮਾਦ ਵਸ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਖਾਵੇ। ॥੨੩॥

ਮੁਨੀ ਲੇਸ਼ ਮਾਤਰ ਭੋਜਨ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਾ ਕਰੇ। ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਬਲ ਜੀਵ,
ਲਗਾਵ ਰਹਿਤ ਮੁਨੀ, ਪਿੰਡ, ਕੁਲ ਆਦਿ ਦੇ ਆਸਰੇ ਨਾਂ ਰਹਿ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜਨਪਦ
ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵ ਦੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ॥੨੪॥

ਮੁਨੀ ਰੁਖੀ ਵਿਰਤੀ ਵਾਲਾ, ਸੰਤੋਖੀ, ਥੋੜੀ ਇਛਾਵਾਂ ਵਾਲਾ, ਥੋੜੇ ਭੋਜਨ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਬਣੋ। ਕਰੋਧ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿੰਨੇ ਦੇਰ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੋ ।
ਮੁਨੀ ਕਦੇ ਵੀ ਕਰੋਧ ਨਾਂ ਕਰੋ। ॥੨੫॥

ਮੁਨੀ ਕੰਨ ਨਾਲ ਬੀਣ, ਬਾਜਿਤਰ, ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿ
ਪਿਆਰ ਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਵੇਸ਼ ਕਰੋ ਕਠੋਰ ਅਤੇ ਕਰਕਸ਼ ਸ਼ਰੀਰ ਨਾਲ,
ਸਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਸਹਿਨ ਕਰੋ। ॥੨੬॥

ਮੁਨੀ ਭੁੱਖ, ਪਿਆਸ, ਕੱਸਟ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਆਸਨ, ਠੰਡ, ਗਰਮੀ, ਅਰਤਿ ਦੇ
ਡਰ ਨੂੰ ਅਦੀਨ ਮਨ ਨਾਲ, ਦੁੱਖ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਹਿਨ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਵੀਤਰਾਗ
ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ “ਦੇਹ ਤੋਂ ਉਤਪਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ
ਸਹਿਨ ਕਰਨਾ ਮਹਾਨ ਫਲ ਦਾਇਕ ਹੈ। ॥੨੭॥

ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਣ ਤਕ ਚਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚੋਂ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਂ ਕਰੋ। ॥੨੮॥

ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਭੋਜਨ ਨਾ ਮਿਲਨ ਜਾਂ ਰਸ ਰਹਿਤ ਭੋਜਨ ਮਿਲਨ ਤੋਂ
ਵਿਰਲਾਪ ਨਾ ਕਰੋ ਨਾ ਚੰਚਲਤਾ ਦਿਖਾਵੇ, ਸਗੋਂ ਸਬਿਰ ਰਾਸ਼ੀ, ਘੱਟ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ,
ਮਿਤ (ਘਟ) ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੀ ਭੁੱਖ ਦੇ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਨੋ।
ਘੱਟ ਮਿਲਨ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾ ਬਣੋ। ॥੨੯॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁਨੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਤਿਰਸਕਾਰ ਨਾਂ ਕਰੋ, ਆਪਣੀ ਮਹਾਨਤਾ
ਪ੍ਰਗਟ ਨਾਂ ਕਰੋ । ਗਿਆਨ, ਲਾਭ, ਜਾਤੀ, ਤਪ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਨਾ
ਕਰੋ । ॥੩੦॥

ਮੁਨੀ ਰਾਗ ਦਵੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਣ ਜਾਨ ਅਨਜਾਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲ-ਉਤਰ ਗੁਣਾਂ ਦੀ
ਉਲੰਘਣਾ ਜੇਕਰ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਫੇਰ ਨਾ
ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰੋ । ॥੩੧॥

ਲਗਾਤਾਰ ਪਵਿੱਤਰ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਵ ਵਾਲਾ, ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ
ਘੁੰਮਨ ਵਾਲਾ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਜੇਤੂ ਮੁਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਅਸੁੱਭ ਕਰਮ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋ
ਜੇ ਅਨਾਚਾਰ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ
ਆਲੋਚਨਾ ਕਰ ਲਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਛਿਪਾਵੇ ਨਾ ਇਹ ਆਖੇ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਮੈਂ ਨਹੀਂ
ਕੀਤਾ । ॥੩੨॥

ਮੁਨੀ ਮਹਾਤਮਾ, ਅਚਾਰਿਆ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਬਚਨ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਰਨਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਅਚਾਰਿਆ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਮਨ ਨਾਲ ਸਵਿਕਾਰ ਕਰੋ ਫੇਰ
ਆਦਰਪੂਰਵਕ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਰਾਹੀਂ ਸਫਲ ਕਰੋ । ॥੩੩॥

ਮੁਨੀ ਇਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਨਿੱਤ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਾਲ
ਸਮਝ ਕੇ ਗਿਆਨ, ਦਰਸ਼ਨ, ਚਰਿੱਤਰ ਰੂਪ, ਮੌਕਸ਼ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਖ
ਮਾਰਗ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਬੰਧਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟੋ । ॥੩੪॥

ਮੁਨੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਸ਼ਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ
ਨਿਰੋਗਤਾ ਵੇਖ ਕੇ ਖੇਤਰ ਕਾਲ ਜਾਨ ਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਆਤਾ ਨੂੰ ਧਰਮ
ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲਗਾਵੋ । ॥੩੫॥

ਜਦ ਤਕ ਬੁਢਾਪਾ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਸਤਾਊਂਦੇ ਇੰਦਰੀਆਂ
(ਕੰਨ, ਅੱਖ ਆਦਿ) ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਛਿਪਾਏ
ਧਰਮ ਦਾ ਆਚਰਨ ਕਰੋ। ॥੩੬॥

ਕਰੋਧ, ਮਾਨ, ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਇਹ ਪਾਪ ਵਿੱਚ ਪਾਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ
ਜੋ ਮੁਨੀ ਆਪਣਾ ਹਿੱਤ ਚਾਹਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਕਸ਼ਾਏ ਨੂੰ ਛੱਡ
ਦੇਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰੋ। ॥੩੭॥

ਕਰੋਧ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ ਹੈ, ਮਾਨ ਵਿਨੈ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ ਹੈ, ਮਾਇਆ (ਧੋਖਾ)
ਮਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ਕ, ਲੋਕ ਸਰਵ ਵਿਨਾਸ਼ਕ ਹੈ। ॥੩੮॥

ਉਪਸ਼ਮ (ਨਿਮਰਤਾ) ਨਾਲ ਕਰੋਧ ਤੇ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੋ, ਮਿਠਾਸ ਨਾਲ ਅਤੇ
ਆਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੋ, ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਨਾਸ਼ ਕਰੋ। ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਲੋਭ
ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੋ। ॥੩੯॥

ਜਿਸ ਪਰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾਈਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਜਿਹੇ ਕਰੋਧ ਅਤੇ ਮਾਨ ਨੂੰ
ਅਤੇ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਮਾਈਆ ਅਤੇ ਲੋਭ ਇਹਨਾ ਚਾਰਾ ਕੁਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਮਰਨ
ਰੂਪੀ ਜਹਿਰ ਦਾ ਦਰਖਤ ਜਾਨਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆ ਜੜ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਿੰਜਣ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
॥੪੦॥

ਮੁਨੀ, ਆਚਾਰਿਆ, ਉਪਾਧਿਆ, ਮਹਾਵਰਤਾਂ ਦੇ ਪਖ ਤੋਂ ਜੇਠੇ (ਬੜੇ ਸਾਧੂ
ਦੀ ਵਿਨੈ ਭਗਤੀ ਕਰੋ, ਧਰੁਵ ਸ਼ੀਲਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਹਾਨੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਵੇ, ਕੱਢੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਉਪੰਗ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਰੋਕ ਕੇ, ਗੁਪਤੀ ਪੂਰਵਕ ਤਪ ਤੇ ਸੰਜਮ
ਵਿੱਚ ਲਗਿਆ ਰਹੋ। ॥੪੧॥

ਮੁਨੀ ਨਿੰਦਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਹਾਸ, ਮਜ਼ਾਕ, ਠੱਠਾ
ਨਾਂ ਕਰੋ, ਮੇਖੁਨ (ਕਾਮ ਭੋਗ) ਦੀ ਕਥਾ ਨਾ ਕਰੋ ਮੁਨੀ ਨਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਗਲ ਨਾ

ਕਰੇ ਸਗੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਧਿਆਏ ਪ੍ਰਤਿ ਲਗਾਵ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮੇ।

॥੪੨॥

ਮੁਨੀ ਪ੍ਰਮਾਦ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਤਿੰਨ ਯੋਗ ਰਾਹੀਂ ਸ੍ਰਮਣ (ਸਾਧੂ) ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰੇ । ਕਿਉਂਕਿ ਦਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ੍ਰਮਣ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਨੀ ਅਨੁਤਰ-ਅਰਥ (ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ । ॥੪੩॥

ਜਿਸ ਸ੍ਰਮਣ ਧਰਮ ਦੇ ਪਾਲਨ ਨਾਲ ਇਸ ਲੋਕ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਚੰਗੀ ਗਤਿ ਵਿੱਚ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗਿਆਨ ਆਦਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਈ ਬਹੁਸ਼ਰੁਤ ਆਗਮ ਦੇ ਜਾਨਕਾਰ, ਗਿਆਨੀ ਆਚਾਰਿਆ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿਨੈ ਪੂਰਵਕ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੋ । ॥੪੪॥

ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਜੇਤੂ ਮੁਨੀ ਹੱਥ, ਪੈਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰੇ, ਨਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ, ਆਲੀਨ (ਮਨ ਬਚਨ ਅਤੇ ਕਾਈਆ) ਹੋ ਕੇ ਉਪਯੋਗ (ਆਤਮ ਪ੍ਰਤਿ ਜਾਗਰੁਕ) ਪੂਰਵਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੈਠੋ । ॥੪੫॥

ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ, ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਨਾ ਬੈਠੋ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟ ਤੇ ਪਟ ਚੜਾ ਕੇ, ਪੈਰ ਤੇ ਪੈਰ ਚੜਾ ਕੇ ਨਾ ਬੈਠੋ । ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਠੋ । ॥੪੬॥

ਗੁਰੂ ਆਦਿ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਛੋ ਨਾ ਬੋਲੋ, ਵਿਚਕਾਰ ਨਾ ਬੋਲੋ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੀਛੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਨਾਂ ਕਰੋ, ਧੋਖਾ ਝੂਠ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ । ॥੪੭॥

ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਕਰੋਧ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਆਪਣੇ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਦੋ ਗਲੀ ਲੋਕ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਬੋਲੋ । ॥੪੮॥

ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਨ ਵਾਲਾ ਮੁਨੀ, ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਖੁਦ ਵੇਖੇ ਹੋਏ
ਪਦਾਰਥ ਸਬੰਧੀ ਮਿਤ. ਸੰਕਾ ਰਹਿਤ, ਸੰਪੂਰਨ ਪ੍ਰਗਟ, ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ, ਉੱਚੀ
ਅਵਾਜ਼ ਰਹਿਤ, ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਰਹਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲੇ। ॥੪੯॥

ਆਚਾਰ ਦਾ ਧਾਰਕ (ਆਚਾਰੰਗ ਜਾਂ ਭਗਵਤੀ ਅਤੇ ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਦ ਪੂਰਬ
ਦਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਮੁਨੀ ਤੋਂ ਜੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ, ਪ੍ਰਤਯ, ਲਿੰਗ, ਕਾਲ ਕਾਰਕ, ਵਰਨ ਟੁੱਟ
ਜਾਨ, ਬੋਲਨ ਪੱਖੋਂ ਰਹਿ ਜਾਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਭੁੱਲ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹਾਸਾ ਮਜ਼ਾਕ
ਨਾ ਕਰੋ। ॥੫੦॥

ਮੁਨੀ ਨਛੱਤਰ, ਸੁਪਨ, ਵਸੀਕਰਨ ਯੋਗ, ਨਮਿਤ, ਮੰਤਰ, ਦਵਾਈ ਆਦਿ
ਗ੍ਰਹਿਸਥਾ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸੋ। ਇਸ ਕਾਰਣ ਇਕ ਇੰਦਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਗ੍ਰਹਿਸਥਾਂ ਦੀ ਨਫਰਤ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ
ਮੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ॥੫੧॥

ਦੂਜੇ ਦੇ ਲਈ ਬਨੀ ਹੋਈ, ਮਲ ਮੂਤਰ ਭੂਮੀ ਸਹਿਤ, ਪਸੂ ਰਹਿਤ ਸਥਾਨ
ਤੇ ਮੁਨੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਫਟਾ ਤੇ ਆਸਨ ਜੋ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਬਨਿਆ ਹੋਵੇ ਉਹ ਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ
ਵਿੱਚ ਲਿਆਵੇ। ॥੫੨॥

ਇਕੱਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਇਕੱਲੀ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਮੁਨੀ ਧਰਮ ਕਥਾ ਨਾਂ ਕਰੇ ਇਸ
ਨਾਲ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਵਧਾਵੇ ਸਗੋਂ ਮੁਨੀ ਜਾਂ ਸੱਜਣਾ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਧਾਵੇ। ॥੫੩॥

ਕਿਵੇਂ ਮੁਰਗੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਇਸਤਰੀ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ
ਲਈ ਮੁਨੀ ਇਸਤਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੇ। ॥੫੪॥

ਕੰਧ ਤੇ ਲਟਕੇ ਜਾਂ ਉਤਰੇ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਨਾ ਵੇਖੇ, ਗਹਿਣੇ ਕਪੱਤਿਆਂ
ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਫਟੇ ਪੁਰਾਣੇ, ਭੈ ਵਾਲੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਨਾ ਵੇਖੇ। ਜੇ ਸਹਿਜ ਨਜ਼ਰ ਆ

ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅੱਖ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਾ ਲਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਹਿਜ ਅੱਖ ਸੂਰਜ
ਵਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧੂ ਨਜ਼ਰ ਪੈਣ ਤੇ
ਅੱਖ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਲਵੇ। ॥੫੫॥

ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਮੁਨੀ ਹੱਥ, ਪੈਰ ਤੇ ਕਟੀ ਹੋਈ, ਕੰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਅਜਿਹੀ ੧੦੦
ਸਾਲ ਦੀ ਬੁੱਢੀ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕਰੇ । ਨੌਜਵਾਨ ਇਸਤਰੀ
ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮਨਾਂ ਹੈ ॥੫੬॥

ਆਤਮਾ ਦੇ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਮੁਨੀ ਲਈ ਹਾਰ ਸਿੰਗਾਰ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ
ਜਾਣਕਾਰੀ, ਵਾਸਨਾ ਵਾਲਾ ਤਾਲਪੁਟ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ
ਘਾਤਕ ਹੈ। ॥੫੭॥

ਆਤਮਾ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਮੁਨੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਮੱਥਾ ਆਦਿ ਅੰਗ,
ਅੱਖ ਆਦਿ ਉਪ ਅੰਗ ਦੋ ਆਕਾਰ, ਮਿਠੀ ਬੋਲੀ, ਤਾਨੇ (ਇਸ਼ਾਰੇ) ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ
ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ, ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਂ ਵੇਖੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗ
ਵਿਲਾਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ॥੫੮॥

ਜਿੰਨੇ ਦੇਰ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਆਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਬਦ ਆਦਿ ਪਰਿਣਾਮ (ਬਦਲਾਓ)
ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦੇ ਪੁਦਗਲ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮ ਨੂੰ ਅਨਿੱਤ ਜਾਨ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲਗਨ
ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਪ੍ਰਤਿ ਰਾਗ ਨਾਂ ਕਰੇ। ਚੰਗੇ ਨਾ ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਆ ਪ੍ਰਤਿ ਦਵੇਸ਼ ਨਾਂ
ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁੰਦਰ ਪੁਦਗਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤੇ ਅਸੁੰਦਰ, ਸੁੰਦਰ ਪੁਦਗਲ ਕਾਰਣ
ਅਸੁੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਪੁਦਗਲ ਪਰਿਨਾਮਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਰਾਗ ਦਵੇਸ ਨਾਂ ਕਰੇ।
॥੫੯॥

ਆਤਮਾ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਮੁਨੀ ਪੁਦਗਲਾ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਪਰਿਨਮਨ
ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਤਿ ਪਿਆਸ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਕਰੋਧ ਆਦਿ
ਅਗਨੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਠੰਡਾ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰੇ। ॥੬੦॥

ਉੱਤਮ ਚਰਿੱਤਰ (ਸਾਧੂ ਜੀਵਨ) ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜੋ ਸ਼ਰਧਾ ਸੀ, ਜੋ ਭਾਵ ਮਨ, ਉਸੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖੰਡ ਰੱਖਕੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕਰੋ। ਅਚਾਰਿਆ ਰਾਜ ਤੀਰਬੰਕਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਆਦਿ ਦੱਸੇ ਮੂਲ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਤਿਪਾਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਲਨ ਕਰੋ। ॥੬੧॥

੧੨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤਪ, ਛੇ ਕਾਇਆ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਅਕ ਰੂਪ ਸੰਜਮ, ਯੋਗ, ਸਵਾਧਿਆਏ, ਬਚਨ ਆਦਿ ਰੂਪ ਸੰਜਮ ਵਿਉਪਾਰ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸਥਿਤ ਮੁਨੀ, ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਫੋਜ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨਾਲ ਘਰੀਆਂ ਬਹਾਦਰ ਸੈਨਿਕ ਫੋਜਾਂ। ॥੬੨॥ (ਭਾਵ ਤਪ, ਸੰਜਮ ਸਵਾਧਿਆਏ ਰੂਪੀ ਸ਼ਸਤਰ ਵਾਲਾ ਸਾਧ ਆਪਣੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਮੋਹਰੂਪੀ ਸੇਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਸਵਾਧਿਆਏ ਰੂਪ ਸ਼ੁਭ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਤੇ ਪਰਾਏ ਦਾ ਰੱਖਿਅਕ, ਸ਼ੁੱਧ ਭਾਵਾਂ ਵਾਲਾ, ਤਪਸਿਆ ਵਾਲਾ, ਮੁਨੀ ਪਹਿਲਾ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਤਪਾਉਨਾ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਮੇਲ ਸ਼ੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਕਰਮ ਨਿਰਜਲਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ॥੬੩॥

ਉਪਰ ਆਖੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਸਹਿਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਿਸ਼ੈ ਸਹਿਨ ਵਾਲਾ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਜੇਤੂ, ਸੁਰੁਤ ਗਿਆਨ ਵਾਲਾ, ਮਮਤਾ ਰਹਿਤ, ਪਰਿਗ੍ਰਹਿ ਰਹਿਤ ਸਾਧੂ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਦਲ ਰਹਿਤ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਚੰਦਰਮਾ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਸਾਧੂ ਦੇ ਆਚਾਰ ਪ੍ਰਣਿਧਿ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਆਖੇ ਆਚਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਗੁਜਾਰਨ ਨਾਲ ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਬਦਲਾ ਉੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਸਾਧੂ ਕੇਵਲ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਸੋਭਾਏ ਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ॥੬੪॥

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ।